

174

509

Ballaghó kora birtokoslag megvásárolt

174

A NEMZETGAZDASÁGI EGYLET KIADVÁNYA.

1586

AZ

ISKOLAI TAKARÉKTÁRAK

IRTA

ÉS A NEMZETGAZDASÁGI EGYLET 1875. MÁJUS 14-ÉN TARTOTT
ÜLÉSÉBEN FÖLÖLVASTA

KENESSEY KÁLMÁN

NEMZETGAZDASÁGI EGYLET VÁLASZTMÁNYI TAGJA.

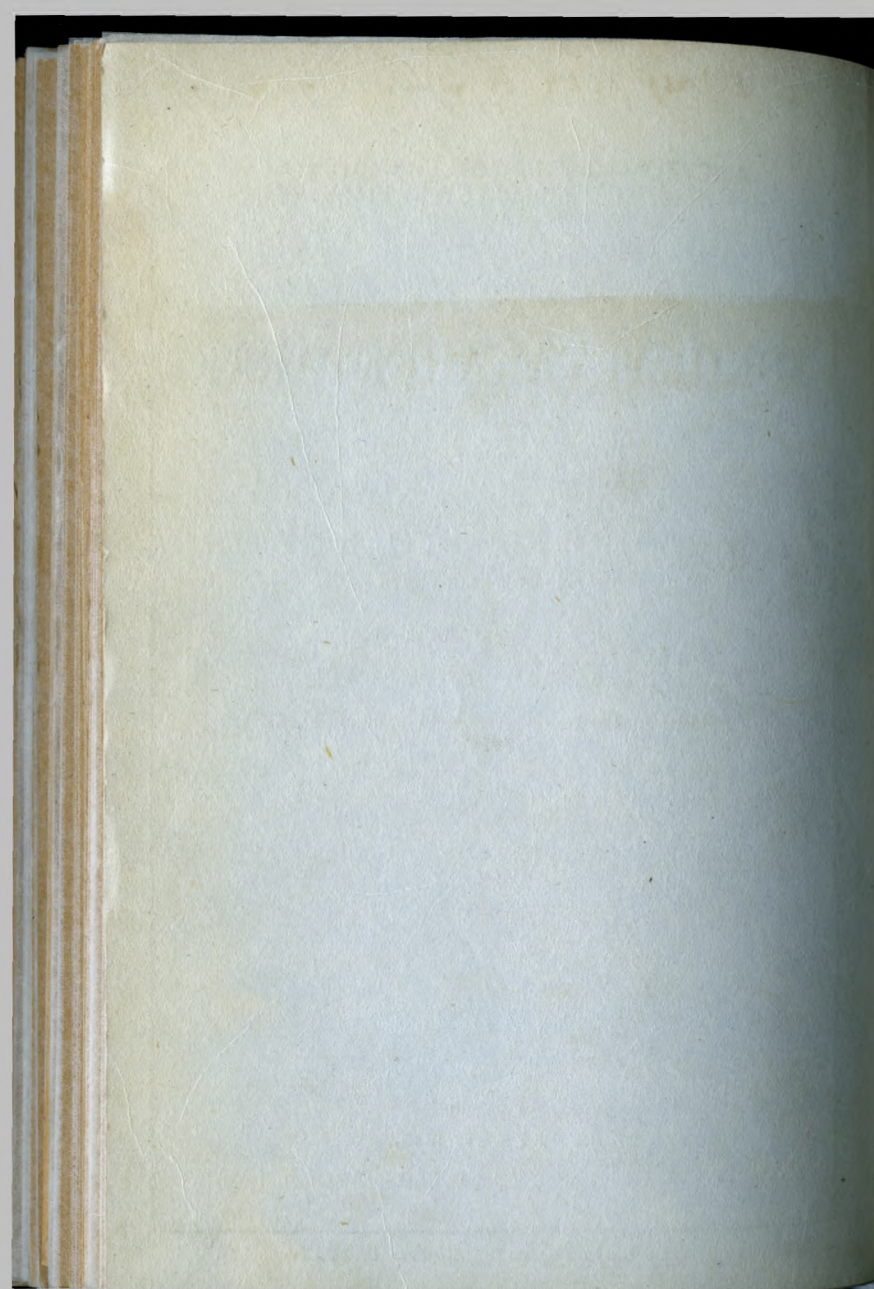
— Ára 10 kr. —

10.

BUDAPEST, 1875.

NYOMATOTT AZ ATHENAEUM R.TÁRS. NYOMDÁJÁBAN.

 A boríték utolsó oldalára figyelmeztetik az olvasó.

A NEMZETGAZDASÁGI EGYLET KIADVÁNYA.

AZ

ISKOLAI TAKARÉKTÁRAK.

IRTA

ÉS A NEMZETGAZDASÁGI EGYLET 1875. MÁJUS 14-ÉN TARTOTT
ÜLÉSÉREN FÖLÖLVASTA

KENESSEY KALMÁN

A NEMZETGAZDASÁGI EGYLET VÁLASZTMÁNYI TAGJA.

BUDAPEST, 1875.

NYOMATOTT AZ ATHENAEUM R. TÁRS. NYOMDÁJÁBAN.

4572 00767824

Dⁿ BALLAGI GÉZA.

A jelenkor cultur-államai két hatalmas emel-
tyü segélyével törnek előre. Ez emeltyük egyike az
e r n y c d e t l e n m u n k a e r ő, a másik, ennek
édes testvére, a t a k a r é k o s s á g, s az ebből
önként folyó tökegyüjtési hajlam.

Nézzük bármelyikét a világconcertben kisebb-
nagyobb szerepet játszó országoknak: úgy fogjuk ta-
lálni, hogy azokban az anyagi s ezzel karöltve
járó erkölcsi magaslat elérése körül ama megje-
lent két tényező vonul át félreismerhetlen aranyfo-
nálként a népéleten, feltaláljuk azt a gazdagok palo-
táiban ép úgy, mint az egyszerű munkáslakokban;
nincs ez államokban senki oly gazdag és hatalmas,
hogy a munka alól felmentve érezhesse magát, nincs
senki, ki a takarékoság nagy elvének ne hódolna, s
a luxus, mely a társadalom magasb rétegeiben ural-
kodik, csakis a munka által szerzett fölösleg termé-
szetes működése és nyilvánulása s épp azért nem
csak hogy nemzeti bün és gyengeségnek nem bélye-
gezhető, de sőt áldásos emeltyüje az iparnak és ke-
reskedelemnek, mely a gazdagok fölöslegét a társa-
dalom alsóbb rétegeibe gyümölcsözőleg szivárogtat-
ja szét.

A gazdagok e most érintett fölöslege nem oly
fölösleg, mely az élet napi szükségleteinek megszer-
zésén túl fennmarad, hanem olyan, mely mellett a tő-
ke-gyüjtés igényei sem maradnak betöltetlenül.

Azt tapasztaljuk ugyanis, hogy amint hazánk ha-

tárait átlépjük — már a Lajtán túl is, — miszerint a nyugot és éjszak felé élő népek mintegy törvényül tüzték ki maguknak, hogy a családok jövedelmeiket egészen fel ne éljék, egy része bevételeiknek okvetlenül félretétegetik, részint a jövő évek esetleges rendkívüli kiadásainak biztosítása, részint a jövőreli gondoskodás — a tőkegyűjtés céljából.

A kisebb vagyonu egyén és családra az élet rendes elmaradhatatlan szükségletei aránytalanabban nehezedvén, a család megtanul nélkülözni számos oly kényelmi s élvezeti cikket, mely a gazdagnál napi renden van, de e nélkülözés megtermi gyümölcsét a havi megtakarításokban, melyek a takaréktárakba folynak be. — hogy ekkép a milliók félretett fillérei milliárdokra emeljék a nemzeti közvagyon és segítsék dúsgazdaggá s hatalmassá lenni az államot, melynek polgárai.

A mely államokban a takarékoság, hogy ugy mondjam, a nemzet vérébe ment át, ott a társadalom összes rétegei külsőleg véve szokásaik, élvezeteik, háztartásuk, szóval egész életmódjukban egyszerűbbek, szigoruan számító, erkölcsi tekintetben igénytelenebbek és mi fő: kötelességérzők, mely kötelességérzet kiterjed ugy a család, mint az állam iránti kötelességek lelkiismeretes teljesítésére.

Valóban irigylendő sorsa azon előrehaladt államoknak, melyeknek ilyen polgárai vannak, kik a munka és takarékoságban keresik legfőbb dicsőségüket s kiknek legfőbb jellemvonásuk a kötelességérzet, kik hazájuk irányában nem csak ékes szavakkal, de tetteleg is készek és képesek jó és rossz időkben egyaránt teljesíteni kötelességeiket — álljon e kötelesség megkettőztetett szorgalmából, pénzből vagy ha kell vérből, mindegy, nincs ember, kinek hátrálni csak eszébe is ötlenék, vagy ha ily

hátrálásra itt-ott hajlam mutatkoznék is, — nincs eset; hogy ezt a törvény uralma lehetővé tenné.

A polgári kötelességérzet valamint a zajtalanul működő hangyaszerű munkakedv és józan takarékos-ság csodálatraméltó eredményeit láttuk a közelmult-ban lezajlott óriási háboruban világítani. Láttuk a veszélyezett haza felhívására fegyverre sorakozni a családfőket, haza térni távol országokból is az első parancsszóra egy részt, láttuk másfelől a csata-vezetett félre reá rovott, a történelemben hallatlan és elviselhetlennék hitt háborúköltséget hihetetlenül rövid idő lefolyása alatt előteremtetni, hogy a világ elbámuljon azon szédítő eredmények nagysága felett, melyet egy munka és takarékos-ságban megedzett élet-revaló nép felmutatni képes.

De tekintsünk el bár e világra szóló példaktól, hacsak szemeinket önként nem kívánjuk a hangosan beszélő tények előtt behunyni, látnunk kell, hogy a művelt világ népei a lankadást nem ismerő szorgalom és a takarékos-ság nehéz, de dicsteljes útján emelték hazájukat a culturállamok sorába kivétel nélkül, s míg ezt be nem látjuk mi is, sem a tudománynak emelt fényes paloták, sem a vasutak száz mérföldei, sem a csillámló modern institutiók nem fognak bennün-ket kiemelni alárendelt helyzetünkből; a kiemelke-dés csak két lépcsőn lehetséges, melyek egyike a munka, másika a takarékos-ság.

Az e lépcsőkön magát felküzdött nép, az áta-lános vagyonosság polczára jutva, könnyen és kész-séggel viseli az államháztartás terheit, gond nélkül látja el a családi élet igényeit, gyermekeit gondosan nevelteti, pártolja a hazai irodalmat nem annyira ha-zafiui áldozatkészségből, mint inkább azért, mert az olvasás nála életszükséggé vált, érdekekkel viseltetik a polgárosulás minden nemesebb mozzanatai irányá-ban, azokat szóval, tettel elősegíti. Csakis így tör-

ténhetik, hogy az államkormány a legtöbb esetben felmentve érezheti magát oly intézetek állítása és segélyezésétől, melyek a polgárosulás és jólét alsóbb fokán álló országokban csakis államsegély útján jöhetnek létre. Az előbb érintett országokban a társulás szelleme hatalmas gyökeret vert a társadalomban, s a jólétben élő polgárok szabad férfiakhoz méltatlan dolognak tartanak az államra appellálni akkor, mikor önmaguk erejével is teremthetnek, így jönnek létre évről évre, mondhatnám hónapról hónapra, az új kórházak, szegény- és vakápcoldák s a magániskolák számos nemei.

Hol azonban a munka teremtő ereje s a takarékoság szelleme még csak szórványosan létezik és él, hol a jövőről gondoskodás, vagyis a tőkegyűjtés iránti hajlam csak kivételesen mutatkozik, hol az emberek megszokták »napról-napra« élni, a jövedelem- a keresményvel gondatlanul bánni, hol jó gazdának tekintetik már az is, ki jövedelmével kijő, ha annál többet nem költ; az, hogy a jövő tekintetéből évről évre félre nem tesz, nem takarít: az senkinek fel sem tűnik; hol a munkás heti keresményét vasárnaponként lelkiismeretbeli furdalás nélkül korcsmazza el — éhezzen bár a család otthon, hol a gazda és iparos kevés kivétellel a legkedvezőbb évek bevételeihez szabja háztartása budgetjét, s ha az év kevésbé kedvező, már adósságra szorul, mert tartalékról gondoskodni szükségesnek nem látta, hol a különben tiszteletre méltó vendégszeretet oda fajul, hogy egyesek háza valóságos vendéglővé válik, hol a nép három napig tartó lakadalmakat tart — mi egy év jövedelmébe kerül sokszor, hol a névnapok, keresztelők, sőt a torok is megannyi alkalmas a pazar vendégségek tartására — nem is említvén a politikai demoralizáló dáridók, örökös banquettek és tivornyák anyagi viszonyaink közt egyáltalán nem jogosult be-

tegségét; hol a munkásosztály nagy része csak akkor dolgozik, ha erre a kenyérhiány kényszeríti, s ha e tekintetben nem egy egész, vagy csak fél év tekintetéből, de csak egy rövid hétre nézve is nyugodt lehet vagy épen nem fog munkához, vagy túlkövetelő, ott a társadalom beteg — nagyon beteg, az orvosi segély életkérdés, s az orvoslás módjai felett töprengeni lehet és kell, hogy legyen egyik legfőbb feladata azoknak, kik előtt a nemzet sorsa, jövője, fejlődése nem közönyös, kik e tekintetben közrehatni a társadalomban elfoglalt állásuk és hajlamuknál fogva hivatvák, sőt kötelezvék.

Hogy az előadottakban hazánkra vonatkoztam, úgy hiszem felesleges megjegyeznem, ki állapotainkat közelebbről ismeri, ki társadalmunk bajai felett gondolkozott, az előtt nem lehet ismeretlen ama kórállapot, melyet röviden vázoltam, s az és azok egyet fognak érteni velem abban, hogy ama betegsége társadalmunknak segíteni kell minden lehető erővel és idővesztegetés nélkül, — mert a baj acuttá vált s hosszas gondolkozásra idő nincs. Meg kell fontolnunk azt, hogy mindaddig, míg a jövőreli gondoskodás fenntartó szelleme közöttünk életképes gyökeret nem ver, míg ennek folytán a takarékoság erénye általánossá nem válik, nincs lehetősége annak, hogy a civilizált államok sorába felküzdhezzük magunkat — sem a modern institutiók, sem a szabadelvű teoriák, sem a jó közigazgatás, sem a törvénykezés javulása nem fog bennünket a szégyenletes pangástól, sőt hátramaradástól megmenteni, s a deficit általánossá válik úgy a kormányzat, mint a családok körében.

Hogy a számítás nélküli, sőt könnyelműen fényt üző, erején túl terjeszkedő rendszertelen családi körben felnőtt gyermekből higgadt, számító, takarékos, s a jövőreli gondoskodni tudó, kötelességeit ismerő, azok betöltésére törekvő lelkiismeretes polgár

legyen valaha, ez csakis ezer eset közül egyszer történhetik. S ha áll az, hogy a nemzet-testet az egyes polgárok összesége képezi, képzelhető-e, hogy morális betegségben sinlő egyesek milliói ép nemzettestté tömörülhessenek, képzelhető-e, hogy számitani nem tudó tömegek gyermekeiből a körülményszínvonalán megállni bíró államférfiak, megbízható tisztviselők váljanak, szabály szerint? Tisztelet a kivételeknek (szomorú volna, ha kivételekkel nem bírnánk); de az csakugyan kétségtelen, hogy ki saját magánügyeit se képes rendben tartani, az ugyan nem lehet hivatva egy ország ügyeinek rendezésére befolyjni; s nem látnunk-e naponként nagy számmal tódulni a politikai térre oly hivatlanokat, kik a tönkrejutás szégyene elől a közpályára menekülnek, s kik a hazától követelnek kenyeret és állást, vagy politikai befolyások útján törekednek ismét vagyonhoz jutni, felhasználván a kínálkozó esélyeket, a helyett, hogy rendszeres munkásság, józan takarékoság útján tartották volna fenn, sőt javították volna polgári állásukat s szerény bár de rendezett vagyoni állásponton érezhették volna magukat oly függetleneknek, mint akár egy fejedelem!?

Igenis, tisztelt halgatóság, valódilag független csakis rendezett anyagi viszonyok közt élő oly férfit lehet, ki senki kegyére, segélyére nem szorul, de sőt ellenkezőleg minden viszonyok közt megáll a maga lábán s mindennemű kötelességeinek, saját ugy mint családja mérsékelt igényeinek eleget tenni képes, kinek, szóval, ügyei teljesen rendezettek, ki nem csak a jelen szükségéről gondoskodott józan számítással, de ki a jövő eshetőségek, a bekövetkező rossz évek viszályai ellen is védve van megtakarított fillérei által; — az ilyen polgárt nem egyéni előnyök várva várt esélyei, hanem csakis a tiszta ügyszereket vezet, s a politikai élet mezején sem túlzásai-

val zavart előidézni s a zavarosban halászni nem lehet feladata, sem anyagi kilátások nem csábitják, mert megél a maga emberségéből, szerényen bár, de tisztességesen s mindenek felett függetlenül.

Ily polgárookra van szüksége sokat hányatott hazánknak, fent és alant, munkás, takarékos, józan, számító s anyagi és erkölcsi függetlenségére büszke — férfiakra, csakis ily polgárok fogják hazánkat azon magaslatra segíteni, melyre emelni óhajtjuk. Nincs állam és nem létezett soha olyan, melynek polgárai, ha a vázoltam függetlenség- és jóléttel nem bírtak, állandóan szabad és nagygyá lehetett volna, birt legyen bár a világ legfellengzőbb szabadelvűséggel összetákolt alkotmányával s viszont vagyonos nép hosszas ideig rabságra, szolgaságra kárhóztatva nem volt és nem lesz soha.

Ugyanez áll a műveltségre nézve is. A szorgalom és takarékoság útján meglépesedett népnél a műveltség önként kifejlik, míg ellenkezőleg bármely kényszer-iskolázás s az állam bármely mérvű áldozatai sem képesek a fentebbi erényekben szegény népet kiemelni alacsony helyzetéből. E tekintetben is láthatunk élő példákat magunk körül, csak figyelmesen kell körültekintenünk — akár Európában is.

Iparkodtam kiemelni a takarékoság magasabbos erényének fontosságát s azon befolyást, melyet az a nép és államéletre gyakorol; érintettem, hogy hazánk népsége ez erényt s vele a jövődőről való gondoskodás adományát aránylag csakis igen szűk mérvben bírja. E hiányt én oly betegségnek jellemeztem, mely gyors orvoslásra vár: ideje immár, hogy szóljak az orvoslás azon módjairól, melyek a jelzett betegség gyógyítására, de sőt idővel annak végleges kiirtására vezethetnek.

Az orvoslás módja bár nehéz, de igen egyszerű, valódi Columbus tojás: a ki nem takarékos, azt rá

kell vezetni, szoktatni meg kell tanítani a takarékos-
ságra.

Igen, de miként lehet őt erre megtanítani ?

Ha azt mondanám, hogy irassanak népünk szá-
mára oly kis munkák, melyek a takarékoság s a jö-
vőröli gondoskodás erényét magasztalják az ennek
gyakorlására vezető utakat ismertetik, habár nem
fognék helytelen dolgot mondani, azt hiszem mégis,
hogy tisztelt hallgatóim oly theoretikusnak fogná-
nak tartani, ki a gyakorlati életet, a szép beszédek
gyakorlati értékét kellően nem ismeri.

Tagadhatlan ugyan, hogy egy-egy jó könyv sok
esetben igen áldásosan hat, hogy egy-egy helyes esz-
me hasonlóan a szentírásbeli magvetéshez, habár
ezer esetben terméketlen sziklára hull is, az ezeregye-
dik esetben termékeny földbe esik az és megfogam-
szik, kikel, tenyészik és gazdag gyümölcsöt hoz. Na-
ponta látjuk példáit ennek; azt tartom még is, hogy
ha arról van szó, hogy egy tizenöt milliányi nép szo-
kásait, erkölceit, hajlamait reformáljuk: ott az arány-
lag csak kevesek által olvasott, még kevesebbek által
értett vagy felfogott nyomtatványok csakis gyenge
eszközül szolgálhatnak célunknak; itt gyökeres és
közvetlenül ható módokról kell gondoskodnunk.

E közvetlenül ható mód és eszközök között első
helyen említendők: a takarítási hajlamot ápoló ta-
karéktárak, az életjáradék, a bizto-
sító intézetek, még inkább a közvetlenebbül
ható népbankok és segélyegyesületek és
végre mindezek felett a takarítási hajlam seminariumai,
a szerintem népünk életében epochalis fontosságra
hivatott: iskolai takaréktárak.

Hogy a takaréktárak mily áldásos eszkö-
zei a jövőről gondoskodásnak azt bővebben fejte-
getni a gyűlkezet előtt nemcsak fölösleges munká-
nak, de némi tekintetben sértőnek is tartanám, köz-

tudomásu dolog levén az, hogy egy ország, megye, canton vagy kerület anyagi jólétének, mondhatnám lévmérőit képezik a takaréktárak, azok kisebb, nagyobb aránya terület nagysága és népesség számához mérve, határozott következtetést enged vonni az illető nép erkölcsi állapotára, takarékosági hajlamaira s a berakott tőkék annak gazdagabb vagy szegényebb voltára.

A mennyire e tekintetben adatokat gyűjthetünk össze több államok területére nézve, következő kimutatást közölhetek:

egy tak. pénztár esik:	□ mért- földre	lélek- számra.
Schweizban	$3^{439}/_{1000}$	10,945
Zürich cantonban azonban	$3^{1}/_{4}$	7,007
Alsó-Ausztriában	$8^{7}/_{100}$	47,000
A régi Poroszországban	11	32,000
Franciaországban	18	61,000
Magyarországban	20	45,000

Hogy a takarékpénztári intézmény kö z v e t l e n s é g e mennyire fokozza a betételi hajlamot, erre nézve felhozhatom például az angol posta-takaréktárak fokozatos fejlődését 1864-től, mint mely időben az intézmény életbe lépett, 1871-ig.

E takaréktárak betétele volt 1864-dik évben 3.452,351 font sterl. 1865-ben 3.851,887 f. st. 1866-ban 4.569,830 f. st. 1867-ben 4.877,264 f. st. 1868-ban 5.605,867 f. st. 1869-ben 6.084,610 f. sterling 1870-ben 6.333,082 st. 1871-ben 7.041,467 ft st.

A magán- vagy társulati takarékpénztárak nem mutatják e kedvező fokozatos fejlődést; a betétek általánya 1857-től 1871-ig, meddig adataim terjednek, 7—8 millió font közt ingadozik az első évtől az utolsóig, egyikben az egyik, másikban a másik összeg érvényesülvén.

A népbankok a szegényebb viszonyok közt élő

vidéki földmivelő és kisiparos nép körében mozognak s ennek valódi jótévoői nem csak azért, mert a takarékoság ébresztése s ápolására közvetlenül hatnak, hanem azért is, mert a szorultság napjaiban olcsó segílyt is nyújtanak.

Ismervén e jótékonyágát a népbankoknak, részemről is iparkodtam közremunkálni azoknak széles körben való megismertetése s terjesztésére.

Felhozhatok buzdító például egyet, melyet előbbi falusi lakhelyemen személyesen létesítettem. E bankocska, a helyi viszonyokhoz mérten, 10 kros heti betétekre van alapítva, s ki hinné, e 10 krajczárok-ból ma a kilenczedik évben, e banknak már 100,000 forintra rug évi forgalma. S mondhatom, hogy az uzsorának alig ismeri az érdeklött vidék súlyát, míg — mint tudjuk — oly helyeken, hol oly pénzüntézetek nem léteznek, — legalább elégséges számmal nem, az uzsora pusztítása ijesztő mérveket öltött.

Ezek után ideje, hogy áttérjek az iskolai takaréktárakra, mint jelen felolvasásom főtárgyára, igérvén, hogy lehetőleg rövid leszek kérvén még egy kis időre a t. hallgatóság szives türelmét.

Az annyi nagyot és dicsőt felmutatni képes Anglia e téren is elől ment, követte őt Belgium és Franciaország.

Ott született meg azon nagy gondolat, hogy »az elemi iskola — mint ezt George C. J. Bartley mondja, nem csak a műveltség első alapjai megvetésének legyen forrása, hanem tanítani kell azokban olyan dolgokat is, melyek nagy hasznára fognak a tanulóknak szolgálni, mikor felnőnek és férfiak- és nőké válnak. Ilyen hasznos dolog többek közt a mérsékeltség és az ebből folyó takarékoság erénye, melyre oly nagy szüksége van a társadalomnak s melynek terjesztése fölötte kívánatos. Ámde a jó szokáso-

kat leginkább csakis a gyermekkorba való becspegetés útján tudjuk az egyénben meghonosítani.«

»És mivel a gyermek- és serdülőkorban jó és rossz befolyások legmélyebben hatnak s mivel a nép- s legnagyobb részének elméleti képeztetése alig terjed túl az elemi iskola falain: kétségtelen, hogy egyéb jeles erkölcsi kellekeken kívül a mértékleteség erényét is a tanítás tárgyává kell tenni ugy elméletileg mint gyakorlatilag.«

Valóban alig érthető, miként történhetik az meg, hogy akkor, mikor jelszóvá kezd válni, miszerint a gyermeket minden lehető oly dologra tanítsuk, minek később az életben hasznát fogja venni, eddigelé nem terjedt ki az illető körök figyelme ép az ügyre, melyet tárgyalunk; holott kétségtelen az, hogy az iskolában nyert benyomások, s ott elsajátított jó szokások egy egész életen át kísérik az embert. S ha van az emberi léleknek a gyakorlati életre kiható tulajdona, a takarítási hajlam az, mely ha felébresztetik, ápoltatik a gyermekben s fejlesztetik: később megfelelő fokra kedvező alkalom nyújtása által az iskola falain kívül — az életben, izmos fává fog az növekedni, melynek gyümölcseit egyaránt élvezendi az állam és a család.

A nélkül, hogy a különböző felekezetű papságnak derogálni kívánhatnék, meg kell jegyezmem mégis, miként azon ünnepi tanításokban, melyekkel hivei lelki üdvét előmozdítani törekednek, vagy épen nem vagy csak igen-igen kivételesen terjeszkednek ki a polgári erények egyik legfőbbjére: a takarékosagra.

Talán nem tartják az egyházi szónoklat terére tartozónak e vonatkozást? azt hiszem részemről, hogy a hivek lelki üdvének az említett erény egy oly kiegészítő részét képezi, mely már e földi életben is működik s jutalmaz, s melynek gyakorlata is tehát felette kívánatos.

S ha a mélyen tisztelt minden rendü papság nem csak a tulvilágnak, de a földi életnek is óhajt növelni — min nem lehet kétkednünk, amennyiben egyes esetekben, mint például a tolvajság s általában minden a polgári törvények által bűnnek tartott rossz tettek, sőt a nálunk csak is erkölcsileg megróható részegség ellen is erkölcsi hadat visel: nincs ok reá, hogy fel ne vegye egyházi tanításai keretébe a takarékoság erényét is, mely annyi más erénynek kutseje, s melynek minél több híveket szerezne a papság, annál nagyobb hálára köteleznél le maga irányában az országot.

Angliában az iskolai penny-bankok felállítása körül legtöbb érdeme van a papságnak, a legtöbb iskolába ők viszik azt be, ők felügyelik kezelését, s ekként az általuk elért fényes eredmények is első sorban nekik köszönhetők.

Miért ne követné példáját az angoloknak a magyar papság is; nem kétlem, hogy tenni fogja, a mint meggyőződik arról, hogy azt tennie lelkészi ügy, mint hazafias kötelessége.

Ismervén az ország falusi népségének anyagi viszonyait, távolról sem merem hinni azt, hogy a népiskolai takaréktárak intézménye minden kivétel nélkül országszerte virágzásnak indulhat, megvagyok győződve, hogy ez intézmény első sorban a városokban, nagyobb vagyonosabb községekben fog gyorsan fejlődhetni, de mely körülmény nem oldhat fel bennünket azon kötelesség alól, hogy az ország minden iskolájában ne ismertessék, taníttassék a takarítási erény elmélete úgy, mint gyakorlata is. Nincs az a szegény község, melynek iskolájában ily pénztáracská felállítható ne lenne, bár mi 'szegényes' eredménnyel — az a dolgon nem változtat, miután itt nem annyira arról van a szó, hogy minél nagyobb tőke gyűjtessék össze ez intézmény útján, mint inkább csakis arról,

hogy minél nagyobb legyen azon zsenge tömeg, melynek kebelébe a takarékoság nagy elve beoltatik, hogy azt az iskolából magával az életbe vigye.

A legnagyobb nehézséget az intézmény meghonosítása körül a cselekvésre hivatottak közönye fogja képezni.

A közönyön kívül még más ellenséges tényezőkkel is fogunk találkozni.

Lesznek, kik fellengző theoriákkal nem találják egyezőnek a gyermekek takarítását — mondván, hogy ez piszkos fősვნისséggé fog fajulni, lehet, hogy már a gyermekben, de minden bizonynyal a később korban; — a gyermeket nem szabad korlátozni apró örömei élvezeteinek megszerzésében, mert szűkeblűvé válik, sat.

Ez ellenzéssel nem érdemes szóba állanunk, mert bár igaz, hogy a gyermekkori takarékoság hajama az öregségben gyakran határozott fősვნისséggé aljasodik, e baj mégis csak egy kisebb kört képez ama nagy jótékonyoságu eredmény-tengerben, melyet a gyermekkorban megszokott takarékoság és önmegtartás szelleme a társadalomra áraszt.

S elvégre bármi bűnnek tartom a fősვნისséget, akár szűkebb, akár államcsaládi szempontból: még nagyobbnak tekintem a pazarlást, s ha az utóbbinak ellene dolgozom, nem aggódok, ha száz eset közül akár tegyük fel tizszer is az ellenkező tulságot idézem elő.

Ellenünk fog dolgozni továbbá a szüléknek ez uj intézmény irányában táplált ellenszenve és bizalmatlansága.

A könnyelmű, napról napra élő, pénzével banni nem tudó, a jövővel nem törődő ember csak ritka esetben fogja belátni az intézmény czéljának magasztosságát, fontosságát, gyermeke jövője tekintetéből; nemcsak hogy be nem látja — fel nem fogja, de

sőt ellenséges szemekkel nézi az ő rendszertelen életirányával homlokegyenest ellenkező újdonságot, mely mintha az ő lénye gunyolása, életmódja roszalása, megtestesülése lenne, — ép ezen okból mindent elkövet, hogy gyermeke előtt az intézményt nevetségesnek, haszontalannak — sőt épen veszélyesnek tüntesse fel, s vissza fogja őt tartani a részvételtől erkölcsi és anyagi uton.

A most jelzett irány leggonoszabb fegyver, mely intézményünk ellenében sikra szállhat. Utána következik a szülék *bizalmatlansága*.

A bizalmatlan szüle hajlandó lenne ugyan elismerni az intézmény hasznosságát, de nem bizik a kezelés becsületességében vagy okszerűségében: attól fél, hogy berakott fillérei előbb-utóbb elvesznek — mint elveszett az ő pénze is egyik másik megbukott intézet vagy vállalatbar, azt hiszi, hogy ez intézmény csakis újabb módja a szegény ember filléréinek zsebből való kizsarolásának.

E bizalom hiányán pontos szigorú kezelés által lehet lassankint segíteni.

Kiszámíthatlan lenne az erkölcsi kár, melyet egy lelkiismeretlen kezelőnek ballépése okozna, ép ezért ily lehetőségnek minden óvrendszabály alkalmazásával ellene kell dolgozni.

De bármily nagyok legyenek is a nehézségek, melyek leküzdendők lesznek, elvégre leküzdhetők azok szilárd elhatározás és jóakarattal. Nem szabad visszarettenünk a kezdetnek aránylag kisszerű eredményeitől.

Az eszme csak lassankint fog hódítani, lassankint fog maga iránt a döntő körökben rokonszenvet, sőt lelkesedést felkölteni, kisszerű unalmas pepecselésnek fog tartatni a krajczárok egybegyűjtése, kezelése, azok kamatoztatása — s viszont az iskolából kilépőnek való visszaszolgáltatása. Itt országos

törvény vagy szigorú kormányrendelet közbevetése segíthetne.

Az elsőre, bármennyire lenne is az a népiszkolai törvénybe illő és indokolt, egyhamar viszonyaink szerint nem számíthatunk, de kétségtelenül számíthatunk megfelelő kormányi intézkedésre, ha ez ügyet a nemzetgazdasági egyesület Magyarország emelkedett szellemű vallás- és közoktatási miniszterének figyelmébe ajánlja.

Ezek után ideje, hogy áttérjek a bankok életbeléptetése és kezelése módozataira.

A mely iskolában a takarékpénztár szerveztetni készül, az illető lelkész, tanító és iskolai előljáróság az ügyet tanácskozás tárgyává teszi, a kezelési szabályokat megállapítja s a bank létesítését a tanítóra bizza. E tanácskozás eredménye elterjed a közönségben a szülők között, közbeszéd tárgyát fogja képezni, s azon szülők, kik a célzatot megértették, gyermekeiknek szivesebben fognak néhány krajczárt adni — kíváncsiak lévén látni, hogy gazdálkodnak azok pénzükkel.

Az életbeléptetés körül úgy vagyok meggyőződve, hogy a kényszernek — legyen az bár az erkölcsi kényszernek bármely szelid neme — szerepelnie nem szabad; mindennemű erőltetés e téren ellenkező gyümölcsöt hoz, mint a mit vártunk. A tanító adja elő tüzetesen a takarékpénztár célját, a betétel módozatait, a kivitel lehetőségét, értesse meg tanítványaival, hogy mily hasznos dolog az, bármily kis összeget is félretenni, meggazdálkodni, elvonni a krajczárokat bizonyos apró élvezetektől, minők a nyálánságok vásárlása, időközbeni gyümölcs- s egyéb ennivalók bevételése, haszontalan játszó-eszközök szerzése stb., s a félretett pénz mennyire szaporodhatik, ha naponta vagy hetenkint ennyi meg ennyi tétetik a pénztárba. S ha éveken át folytattatik a berakás,

mily összegre rug az, s mikor az iskolát a gyermek elhagyja s valamely életmódot kezd, mily összegre számolhat majdan megtakarításaiból.

S viszont, ha időközben valamire nagy szüksége lesz — könyvekre, lábbelire, orvosi szerre magának vagy szüleinek, — vagy tán testvérei egyikének vásárolhat valamely ruhadarabot vagy ékszerecskét, melyet aztán már rég óhajtott birni : mily örömet fog ezzel takarékosága által a családban szerezni s mily megelégedést enmagának ?

Hason vonzó példák és lehetőségek a tanító által gyakran hangsúlyozandók lesznek, felsorolásával később a legkedvezőbb takarítási eseteknek, hogy a gyermekek élénk phantasiájába a példák benyomuljanak s eredménynyel hassanak.

Czélszerűnek vélem azonban, ha az értelmesebb gyermekek a tanító által külön beszélgetésben szeliden reá vétetnek a példaadásra, a betétel megkezdésére, hogy e szerint a többi utánuk induljon.

A napontai betétel sok idejét fogná a tanítónak igénybe venni, csakis a heti betételre kellend szoritkozni, mint ez Angliában és Belgiumban is elfogadva van ; de emellett azonban oda kellend hatni, hogy a gyermek naponta félre tegyen valamit ha teli tőle, hogy a bevételre kirendelt napon, talán minden szombaton, egyszerre tegye be hét napi megtakarítását. Hogy ekként ki csak egy krajczárt is bir naponta apró szükségéitől elvonni, a hét végén 7 krral mehessen a gyűjtőpénztárhoz.

Megjegyzem, hogy a betétek beszédésének az iskolai órák allatt kell történniök, nem szabad ezt a gyermekek játszó óráin tenni, azokat ez eljárással megrövidíteni, nehogy ellenszenvet költsön az intézmény ez irányban.

A legkisebb betét egy krajczár lehet heten-

ként, többet betenni határozatlan összegig természetesen lehet.

A betétek átvétele bizonyos komoly formasággal kell, hogy történjék. A kirendelt napon és órában az iskolaszék valamely tagja jelenlétében a legértelmesebb gyermekek sorából kiszemelendő két ellenőrző tanu közreműködésre, s az elmaradhatlan aláírások eszközlése mellett a betételi naplóba vezetnek a betevek nevei a betéti összeggel együtt.

A legkisebb betét ügye ép oly komolysággal tárgyalandó, mint a legnagyobbé, hogy a gyermek kedvét ne veszítse s betett fillére fontosságát érezze.

Az ekként begyűlt heti összeg, ha a községben pénzüintézet van, előleges egyezés folytán, miszerint az intézet bármely kis összeg betételét az iskolától elfogadja s kamatoztatja, abban elhelyezendő egyetlen betétikönyvre, mely az iskolai tak. pénztár nevére állittatik ki, az illető iskolai osztály megnevezésével.

Hol pénzüintézet nem létezik, ott a kamatoztatásról, mi a gyermekre nézve kicsi összegeinél kecségtetőleg különben sem hathat, le kell mondani, s a pénz csakis biztos helyen, talán a lelkésznél vagy az iskolaszék elnökénél lesz leteendő s őrizendő.

A kezelésnek, nehogy a tanítót feleslegesen terhelje nemes feladata teljesítésében, lehető legegyszerűbbnek kell lennie.

A gyűjtésnek osztályonként elkülönítve kell történni.

Minden betevő elláttatik egy kis könyvvel (I. A. mintát.)

Ily kis könyv adására nagy sulyt fektetek és pedig azért, mert

- a) a betevő, mint szintén szülei, gyámja vagyjőtevője teljes megnyugvást nyer a betéti összegekrenézve;
- b) a gyermek hozzászokik a betétkönyv meg-

örzéséhez, s általában ahhoz, hogy betétkönyve van és ha az iskolát elhagyja, e megszokás szükségai közé fog tartozni, s a takarékpénztár és segélyegyesületekbe fog berakni.

A tanító vezetni fog :

1-ször egy naplót, melybe a heti betétek bevezettetnek, (l. B. mintát.)

2-szor egy főkönyvet, (l.C.mint.) melybe a betétek havonként vagy évnegyedenként összesítve átíratnak.

Év végével az iskola igazgatója vagy az iskolaszék elnöke átvizsgálja a könyveket s kimutatja az összes tanulók s azok közül a betevők számát, a betett összegek mennyiségét, s e kimutatás a községben közzététetvén, a vallás- és közoktatási miniszterhez a tanfelügyelő útján felterjesztetik.

Az ekként összefolyt felterjesztésekből készítenő országos kimutatás szintén közzéteendő lesz: hogy ekként ezen ügy fejlődése világlatban tartathassék.

Angliában, hol a társadalom megszokta az önmagáról gondoskodást s a kormány segélyét humanitási ügyekben nem szokta igénybe venni, legujabban egy társulat alakult a penny-bankok terjesztésére, mely társulatnak élén Northumberland herceg áll.

E társulat feladata a penny-bankok hasznosságát ismertetni s ilyek felállítására különböző pontokon működni úgy az iskolák, mint a munkás-osztályok terén.

A társulat e célból vándorelőadókat tart, kik folyton utaznak s tartják előadásukat és szervezik a penny-bankokat, s osztják ki az illető körökben a társulat által a bankok érdekében kiadott könyvecskéket.

Hasonműködésre nálunk is nagy szükség lenne — még az esetre is, ha, min nem szabad kételked-

nem, a kormány teljesen felfogván az ügy fontosságát, a cselekvés terére lépne s a bankok szervezését legszélesebb körben közegeinek elrendelné. Különösen szükség lenne:

a) felvilágosító munkácskákkal hatni az eszme megkedveltetése s terjesztésére;

b) esetleg szegényesebb körülményű iskolákat betétkönyvecskékkel s ügyvezetési könyvekkel látni el;

c) évenként bizonyos összegeket osztani szét kitűnő magaviseletű és előmenetelű iskolagyermek között jutalom- és serkentésképen szerény összegekről kiállított betéti könyvecskékben, vagy ha ezt a társulat nem tehetné, hason eljárásra serkentené a községek vagyonosbjait.

d) az esetre, ha ezt a kormány nem tenné, ez ügy állásáról évenként adatokat 'szerezni, s a közönséget kiadandó évkönyvben az iskolai bankok iránt tájékoztatni;

e) kisebb körű megyei, járási vagy községi hasonló feladatu társulatok szervezésére egész erővel működni.

Midőn két év előtt Angliában időztem az iskolai penny-bankok ügye különösen magára vonta figyelmemet. Iparkodtam e tárgyra vonatkozólag kellő információt nyerni, mit tisztelendő James Fusey királyi tanfelügyelő segítségével nyertem is.

Az ügy iránt mindenek előtt azért érdekeltem magamat, mert feltett célom volt ezen hazánkban eddig vagy éppen nem — vagy csak igen kevésbé ismert intézmény meghonosítását megkísérteni, de a tavalyi kedvezőtlen termésű évben nem tartottam célszerűnek az actiót megindítani — nem várhatván, kellő eredményét fellépésemnek, s az ügyet egy kellőleg meg nem választott időben erőltetése által veszé-

lyezni nem kívánván, vártam jobb időkre, legalább jobb kilátásokra termés tekintetében.

Ma, midőn az előjelek után ítélve, ha nem is bő de egy középtermésre számítanunk lehet s feltehetem, hogy földmivelő országunknak — a mezőgazdaság emlőin táplálkozó közönsége hajlandóbb lehet tárgyamat figyelmével megajándékozni — anynyival is inkább, mert az eszme a minden szép és nemesért lelkesülő Weis Bernát kir. tanácsos érdemes tagtársunk által már megpendített, — de sőt pár városban mint Pécsen, Sopronyban, Szabadkán — az ige immár testté is vált, elérkezettnek láttam az időt a kérdéshez részemről is hozzá szólni.

Az angolhoni eredmények meglepők. Habár az ottani igen sokkal szerencsésebb anyagi viszonyokról himet nem varrhatunk is, következtetnünk lehet és kell, hogy szerényebb mértékben nálunk sem fog a kívánt siker elmaradni.

S elvégre nem abban fekszik a dolog sulya, hogy mennyi tétetik félre évenként az iskolákban; hanem abban, hogy általában megtakarítás történi- és legfőképp abban, hogy egy-egy iskola növendékei közül hányan vesznek részt a takarításban; — legyen bár e megtakarítás akár csak egyetlen egy krajczár is hetenkint, ez a dolgon nem változtat, mert az erkölcsi nyereség nem a félretett összegek nagyságában, mint inkább és egyedül a jövőreli gondoskodás magas erényének terjesztésében keresendő.

A birminghami egyik iskola legkisebb osztályában az évi betéték 1200 ftra rugnak.

Más oldalról tanuságául annak, hogy míg a »szegény«-iskolák (melyekben teljesen szegény szülek gyermekei taníttatnak a kormány vagy társulatok költségén) növendékei is rendelkeznek némi pénzzel, tanusítja azon körülmény, hogy egy London melletti »szegény«-iskola ajtajához egy édességeket áruló

asszony hetenkint kétszer szokván süteményeivel ellátogatni — minden alkalommal eladja minden készletét s rendszeren 20—30 frtot visz haza.

E nyalánkságra kiadott összeg nagyobb része megtakarítható lenne, ha a penny-bank az érdeklött iskolába behozatnék.

Atalában azt állítják az angolok, hogy dologházakban élő szülék gyermekei is szép sikerrel vesznek részt a penny-bankokban, a közönség nagy meglepésére.

E körülmény nagy erősséget szolgáltat nekünk, kik a kezdet kezdetén vagyunk, hogy szegényes viszonyaink vissza ne rettentsenek bennünket az erélyes actiótól.

Anglia után áttérek

B e l g i u m r a, mely országnak népe ismeretes kiváló szorgalma- s takarékoságáról ; itt az intézmény sikere valóban rendkívülinek mondható. Hat hónapra ugyanis amint a bank életbelépett, a g e n t j i 8. számú fizető elemi iskolában következő számú gyermekek birtak betéti könyvvel :

Februárban 175, márcziusban 223, áprilisban 258, májusban 285, júniusban 307, júliusban 332 ; megjegyztetik, hogy az iskola a város legszegényebb s kevésbé művelt részében létez.

Érdekes az igazgató részletes kimutatása a takarítók és nemtakarítók arányáról.

F e l s ő b b o s z t á l y o k.

I. osztályban 26 gyermek közül betéti könyvvel bir 24 ;

II. osztály 40 növendékkel 38, kettő megkezdte a takarítást.

K ö z é p o s z t á l y o k.

I. osztály: 39 növendékből 36 betéti könyvvel bir, 3 a takarítást megkezdte.

II. osztály: 37 növendékből 29 bir betétkönyvvel, 6 takarít, 2 nem.

A l s ó o s z t á l y o k .

I. osztály: 48 növendék közül könyvvel bir 31, 16 megkezdte a takarítást, 1 nem takarít.

II. osztály: 51 növendékből egyetlen egy nem takarít.

III. osztály: 49 növendékből 3 nem takarít.

E l ő k é s z í t ő - o s z t á l y o k .

I. osztályban 61 növendékből 4 nem takarít.

II. osztályu 66 növendékből 2 nem takarít.— Ekként a VIII. számú elemi iskolában tanuló 467 gyermekből tehát összesen csak 15 hiányzik a takarítók sorából.

Nem kívánok további részletes adatokat sorolni elő a genti elemi iskolák köréből, csak azt jegyzem meg, hogy az 1873. iskolai évben összesen 16,658 elemi kisedővodai és továbbképző iskolai növendék közül 10,135 bir betéti könyvvel, — mely könyvekre összesen 125,900 frank tétetett ta a takaréktárba. E kedvező eredmény ép úgy mutatkozik a fizető — mint az ingyen iskolákban a gazdagabb ugy, mint a szegényebb városrészekben.

Oly fényes eredmény ez, mely irigységgel tölthetne el bennünket azon nemzet irányában, melynek zsengejében a jövő jólét s a polgári erények oly biztos alapkövei vannak lerakva.

Ha az előadottakkal sikerült a t. hallgatóságot meggyőzőnm, mindenekelőtt az általam tárgyalt ügy döntő fontosságáról — népeletünk emelése, a közerkölcsiség fokozása tekintetében;

ha hisszük azt, hogy a takarékoság, a jövő-

röli gondoskodás erénye az államok létezésének sine qua non-ját képezi ;

ha hisszük azt, hogy pénzügyileg rendezett államot csak oly polgárok összesége teremthet, kik magán egyéni és családi köreikben szintén rendezettek — jólétnek örvendők — a jövő iránt nem aggódók, s viszont kik ép ennél fogva kötelességeiknek az állam irányában is megfelelni készek és képesek is egyuttal :

Mindannyiunknak összetett vállakkal kell közreműködni, hogy azon erényt, melynek hiányát annyira érezzük hazánkban, a legszélesebb körben ismertessük, terjeszszük, s amennyiben hason lelki tulajdonságok felfogására a romlatlan gyermeki kedély legalkalmasabb s leghálásabb mezőt képez, munkáljunk oda, hogy a takarítás, a jövőröli gondoskodás nagy eszméje a gyenge gyermektömeg szívébe csepegtessék be.

Szervezzünk iskolai takaréktárakat minél nagyobb számban, hogy ekként népünknek a számítás nélküli — a napról-napra élésre erősen hajló erkölcsseit reformáljuk s a haza jobb jövőjét előkészítsük.

Hogy azonban az ide irányzandó törekvések határozott alakot öltsenek, hogy ez eszme is feledve ne legyen tán már a közel jövőben — mint ez sok nemes eszmével a mi szalmalángszerü lelkесedésünk mellett már gyakran történt: bátor vagyok az ügy érdekében felkérni a nemzetgazdasági egyletet, hogy ez ügyet felkarolván s előmozdítását teendői közé sorolván, tegye meg mindazon lépéseket, melyek a kérdés inscenirozása s életre segítése körül szükségesnek találанд.

Czélszerünek vélném, ha a t. társulat kebelében egy állandó iskolai takaréktár-bizottságot állitana fel, mely

központját s mozgató erejét fogná képezni az országban szétszórt ide vonatkozó törekvéseknek, s melyben a vidék egyes buzgó előharczосai munkájukban támogatást, huditást s erkölcsi, sőt esetleg anyagi segélyt is találnának.

Engedje meg végre a tiszt. hallgatóság, hogy a fővárosi elemi tanítói kar egy részének tárgyalt intézményünk ellenében legujabban felmerült ellenző magatartása folytán még néhány szóval toldhassam meg előadásomat.

Nem kétlem, hogy azou tisztelt urak, kik az intézmény ellen nyilatkozni jónak látták, indokaikat a közvélemény erősen nyilvánult áramlata ellenében — az egyszerűtet mezejéről meritették.

Nem ismerem kellően a paedagógia ellenvetéseit, csak annyit tudok, hogy a kérdés, melyet elneveznek, hazánk életkérdései közé tartozik.

Elnünk, léteznünk kell mindenek előtt — midőn paedagogiai vagy bármely másnemű subtilitások hasogatásával töltенők időnket:

Ha Müller Miksa a strassburgi egyetem megnyitása alkalmával jogosan mondhatta, hogy »Német ország a szorgalom és takarékoság, a becsületesség s az életmódbani egyszerűség, előretörekvés és mértékletesség által lett nagygyá« — hiheti-e valaki hogy az elősorolt hazafias erények nélkül, melyek közt a takarékoság s az előretekintés, nemkülönben a mértékletesség szerepelnek, a mi szerény hazánk valaha nem hogy nagygyá lehessen de csak türhetően megállhassa helyét?!

Ki oly szerencsés illusiókban él, hogy velem egyet nem érthet, ki nemzetünk boldogulásának egyedüli panacaeáját a modern csillámló institutiók fejlesztésében, vagy akár a földművelés, ipar s kereskedelem felvirágoztatására alkalmas tényezők előállításában, akár végre az iskolák javítása szaporitá-

sában keresi és véli feltalálhatni: annak határozottan azt kell mondanom, hogy a fő erkölcsi rosszal, mely nemzetünk testén rágódik, nem ismerős, s az általa csalhatlannak hitt orvosszerek illusoriusokká válnak mindaddig míg hazánk népessége a takarékosság, a jövőről gondoskodás népfenntartó erényeit el nem sajátítja.

Merem hinni, hogy azon ellenzés, mely a tisztelt tanítói karban felmerült, nem fog nagyobb mérveket ölteni — nem fog hiveket hódítani.

A mily nagyszerű a feladat, mely intézményünk életbeléptetése s terjesztése körül az elemi tanítói kar előtt áll: ép oly nagy lenne a felelőség sulya, ha e téren közönnyel, mulasztással vagy éppen ellenzéssel lenne vádolható.

Engedje hinmem a derék kar, mely nehéz viszonyok közt küzdve a szegénységgel, kicsinyléssel — sőt teljes számba nem vétetéssel a multban oly nemes feláldozással teljesítette kötelességét, engedje hinmem, hogy ez alkalommal sem fog késni: tenni azt, mit a haza kétségbevonhatlan érdeke tőle követelni fog.

A jelen felolvasás folytán a nemzetgazdasági egylet az iskolai takaréktárak ügyét tényleg kezébe is vette, s e végből állandó bizottságot küldött ki.

D^s BALLAGI GEZA.

A. minta.

Kis András

Betéti—könyvecskeje.

Tőkekönyv-sz. 1.

Lap-sz. 1.

Év és hó	Nap	Összeg betűkben	Betett		Kivett		Az osztályfőnök aláírása.
			Tőke				
			frt	kr.	frt	kr.	
1875 Április		Ötven kr.	—	50			

B. minta.

NAPLÓ.

1875 évi Aprilis hó 22-én.

Könyv	Lap	Tétel	N é v	T ő k e				Jegyzet
				Bevétel		Kiadás		
				frt	kr.	frt	kr.	
1	1	1	Kis András	—	50			

C. minta.

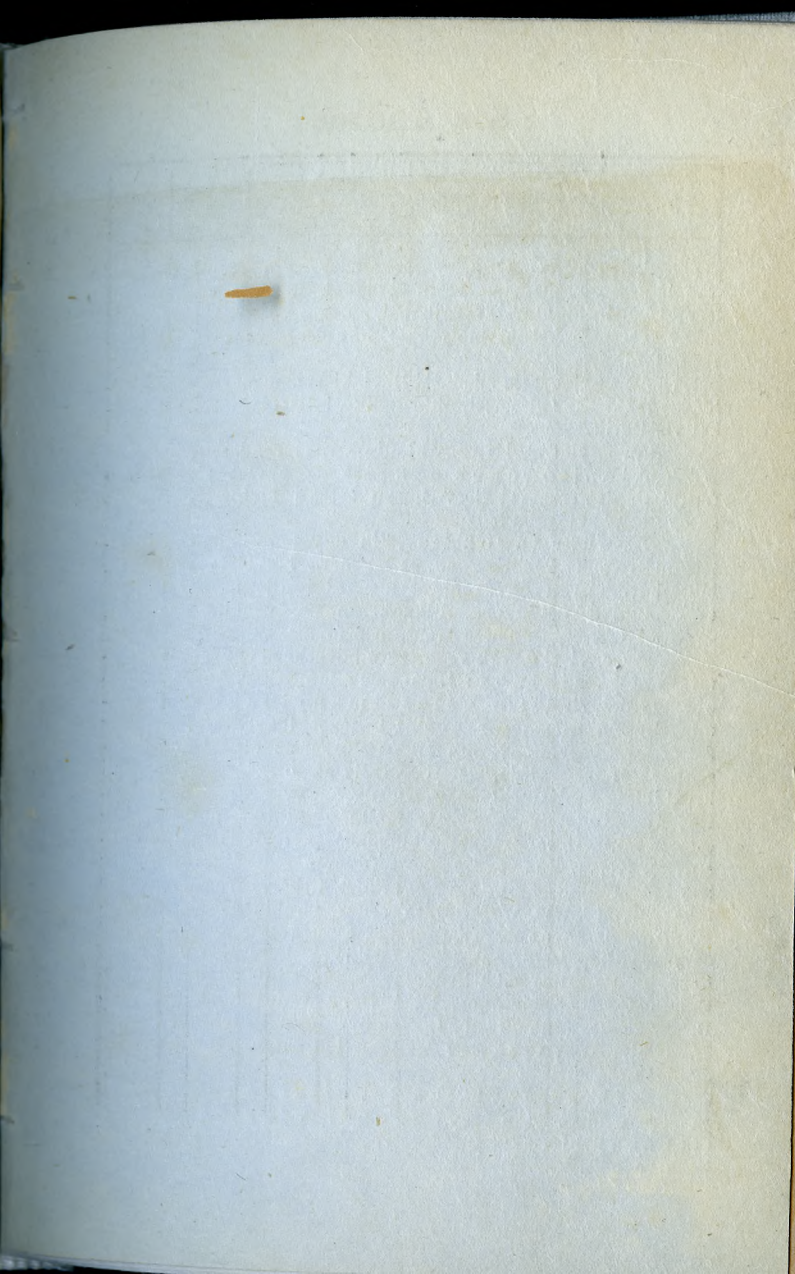
33.

TŐKEKÖNYV

I. szám.

Kis András

Év, hó nap			Megnevezés	Tőke			Egyen- leg		Jegy- zet	
				Tartozik		Követel				
1875	április	bet	Ötven kr.	—	—	—	50	—	50	

A nemzetgazdasági egylet

1875. márczius 21-én megalakult és alapszabályai a belügyministerium részéről jóváhagyattak.

Az egylet czélja: a nemzetgazdaságtan elveit terjeszteni és népszerűsíteni, — ezen elveknek hazánk viszonyaira leendő helyes alkalmazására hatni, — és a közgazdasági téren működő egyéneket személyes érintkezésre és eszmecserére egyesíteni.

Az egylet tagja mindenki lehet, ki a nemzetgazdaság fejlődése iránt akár elméleti, akár gyakorlati tekintetben érdekel viseltetik.

Az egylet tagjai vagy alapítók vagy rendesek.

Alapító tagok azok, kik az egylet részére 200 frnyi alapító összeget vagy hason értékű biztos értékpapirt az egylet pénztárába lefizetnek.

Rendes tagok azok, kik egy tag ajánlatára a választmány előtt jelentkeznek, és kik arra kötelezik magukat, hogy három éven át évenként a tagsági díjt megfizetik. A tagsági díj Budapesten lakókra nézve évenként 10 forint, — vidéken lakókra nézve évenként 5 forint.

Az egyleti ügyek vezetésére következő egyének választattak meg: **alelnök:** Hagn Ede államtitkár, Tisza László orsz. gy. képviselő; — **választmányi tagok:** Korizmic László a magyar földhitelintézet igazgatója, Erkövy Adolf országgy. képviselő, Hajós József az első hazai takarékpénztár igazgatója, Keleti Károly az országos statisztikai hivatal igazgatója, Galgóczy Károly magyar akadémiai tag, Hegedüs Sándor író, Kenessey Kálmán miniszt. osztálytanácsos, Kochmeister Frigyes a budapesti keresk. és iparkamara elnöke, Körösi József Budapest főváros statisztikai hivatalának igazgatója, Máday Izidor minist. titkár, Wagner László műegyetemi tanár, Weisz B. Ferencz bankigazgatósági tag, Mudrony Soma az orsz. iparegyesület igazgatója, Nagy György országgy. képviselő, Szvetenay Miklós a keresk. kamara titkára, gr. Festetics Pál a kisbirtokosok hitelintézetének elnöke, Emich Gusztáv birtokos, báró Dóry Lajos honvédőrnagy, Dapsy László tanár, Helfy Ignác országgy. képviselő, Hajnik János birtokos; **titkár:** Matlekovich Sándor, magyar akadémiai tag.

Kik az egyletbe lépni kívánnak, bármely választmányi tagnál vagy az egylet titkáránál (lakik Budapesten, Vesselényi-utca 1. szám) jelentkezhetnek.

